

Diervriendelijke preventie van ratten- en muizenplagen binnen wildopvangen

Door Leah de Vries & Maite van Gerwen

Wie zijn wij?

- Maite van Gerwen
- Dierwetenschapper
- Onderzoeker en adviseur dierenwelzijn en mens-dierconflictbemiddeling
- Promovenda Universiteit Utrecht

Universiteit Utrecht

ANIMO ANIMALIS

DIERENWELZIJN &
MENS-DIERCONFLICTBEMIDDELING

STICHTING
DierenLot

#samenvoerdieren

Landelijke Bijeenkomst Dierenhulpverlening – 18 april 2026

van hall
larenstein
university of applied sciences

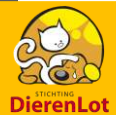
Universiteit Utrecht

Wie zijn wij?

- Leah de Vries
- 4^e jaars HBO Diermanagement student
- Afstudeeropdracht bij CenSAS
- Hoe wildopvangen op een diervriendelijke manier ratten- en muizenplagen aan kunnen pakken

**van hall
larenstein**
university of applied sciences

#samenvoerdieren

Landelijke Bijeenkomst Dierenhulpverlening – 18 april 2026

**van hall
larenstein**
university of applied sciences

Universiteit Utrecht

Probleem

- Bruine rat, zwarte rat & huismuis
- Bouwvoorschriften
- Integrated Pest Management (IPM)
- Dilemma

-
- ✓ Neem preventieve maatregelen tegen ratten en muizen
-
- ✓ Toch overlast? Neem maatregelen om ongedierte te bestrijden
-
- ✓ Laatste redmiddel: chemische bestrijdingsmiddelen
-

Methode

- Literatuuronderzoek
- Enquête onder wildopvangen
- Verdiepend interview

Ervaren overlast van ratten en muizen binnen wildopvangen

Deze enquête heeft als doel inzicht te krijgen in de ervaren overlast door ratten- en muizenplagen binnen Nederlandse wildopvangen. Ik ben Leah de Vries, student Diermanagement aan Hogeschool Van Hall Larenstein, Leeuwarden. Voor mijn studie voer ik dit onderzoek uit in samenwerking met Universiteit Utrecht (GenSAS). De resultaten

STICHTING
DierenLot

#samenvoerdieren

Landelijke Bijeenkomst Dierenhulpverlening – 18 april 2026

van hall
larenstein
university of applied sciences

Universiteit Utrecht

Ecologie

- Sociale groepen
- Kunnen goed klimmen en springen
- Bruine rat
  - Alleseter
  - Waterrijke en beschutte omgeving
  - 30-45 m van nest
  - Graven van holen
- Zwarte rat
  - Vruchten, noten en zaden
  - Droge plekken
  - Hoog in gebouwen

- Huismuis
  - Alleseters
  - In gebouwen of parken
  - 10 m van nest
  - Graven van holen
  - Nieuwsgierig

Foto's gemaakt door Maite van Gerwen bij Vogelopvang Utrecht

#samenvoerdieren

Landelijke Bijeenkomst Dierenhulpverlening – 18 april 2026

Universiteit Utrecht

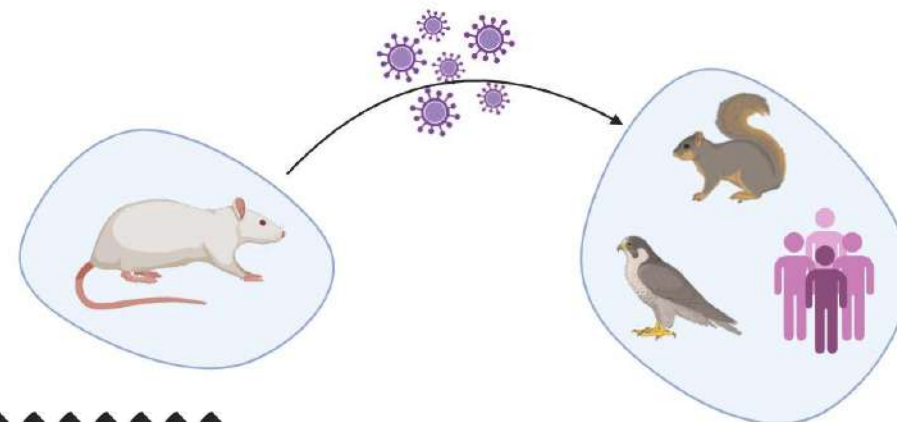
Aantrekkingsfactoren

- Voedselbeschikbaarheid
- Waterbeschikbaarheid
- Beschutting
- Toegankelijkheid van gebouwen

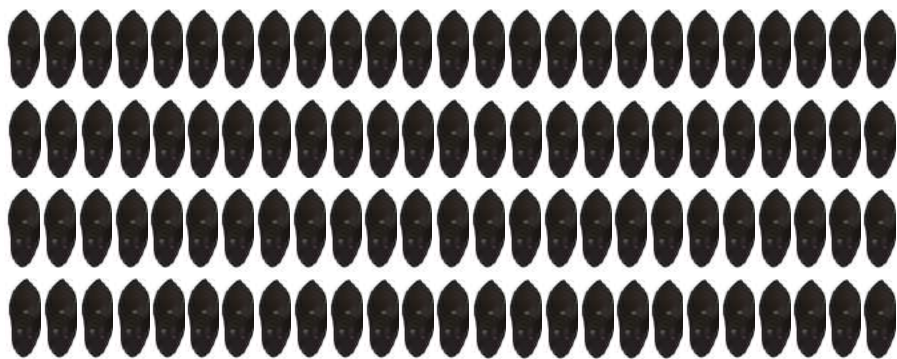

Risico's

- Vraatschade
- Knaagschade
- Graafschade
- Ziekteoverdracht
- Uitwerpselen per dag:
  - Huismuis: ca. 100
  - Bruine rat: ca. 37
  - Zwarte rat: 52-108

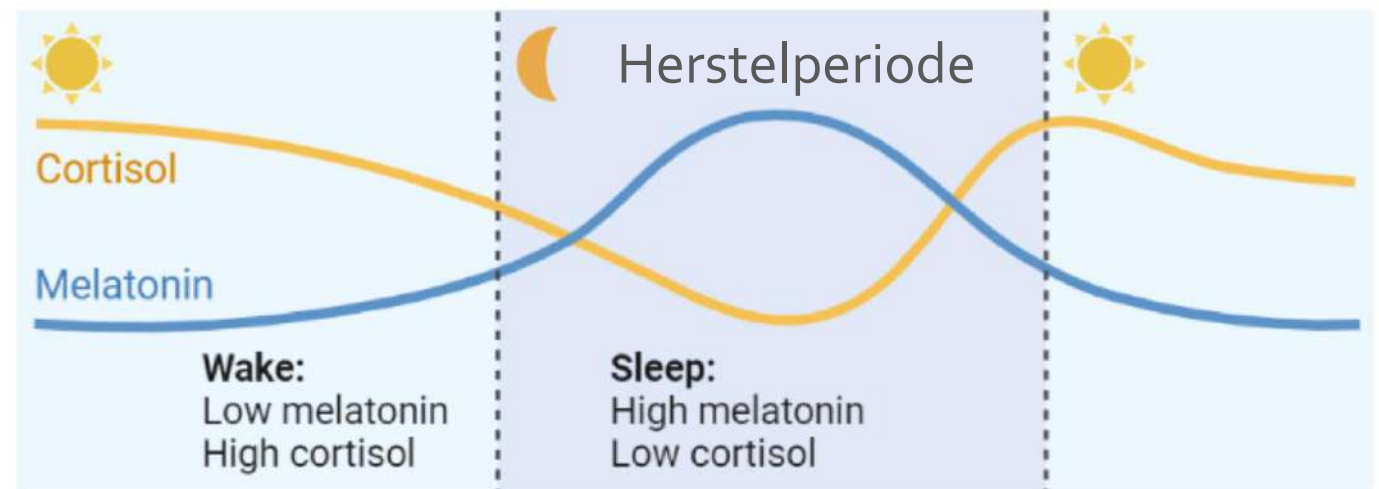

Elke dag!

Invloed op dierenwelzijn

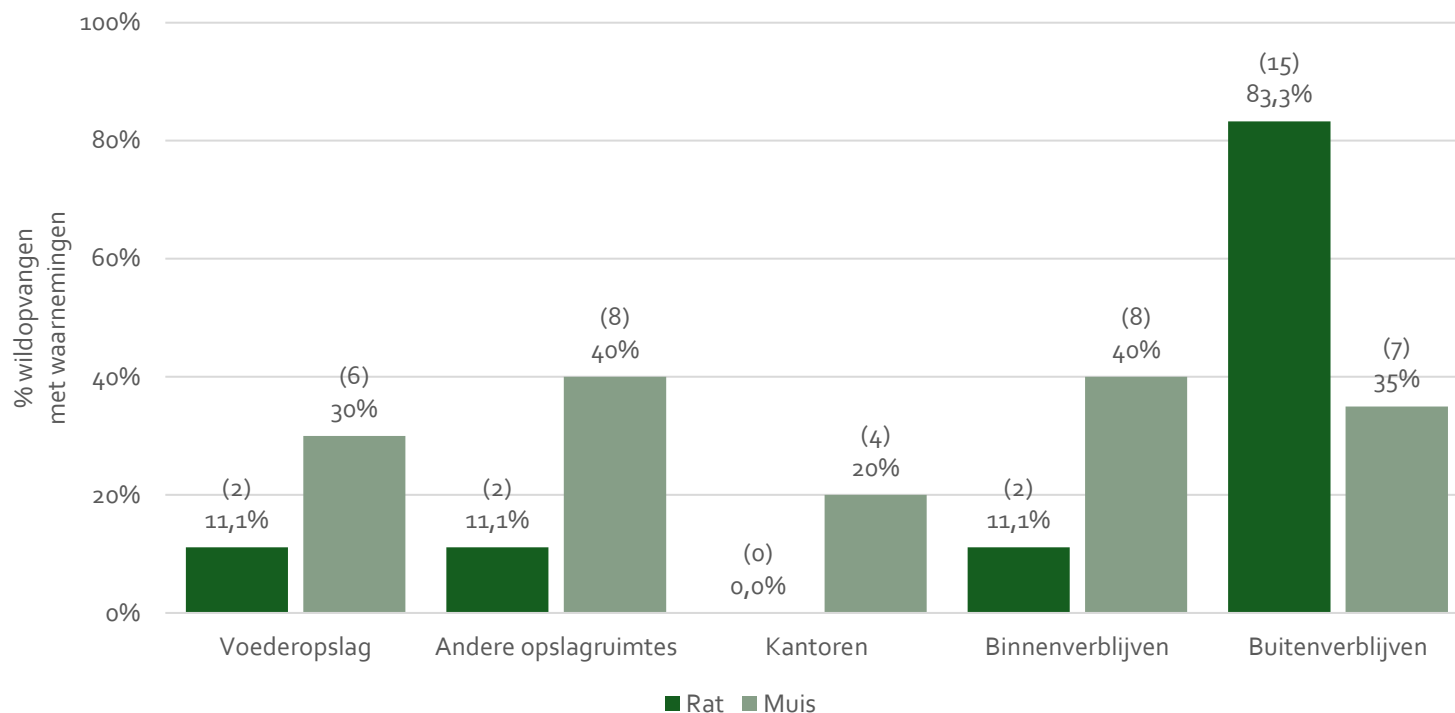
- Stress of angst
- Verzwakte dieren
- Verstoring hormonale balans
- Verstoring van rust of slaap

Acute stress → Chronische stress

Ervaren overlaster

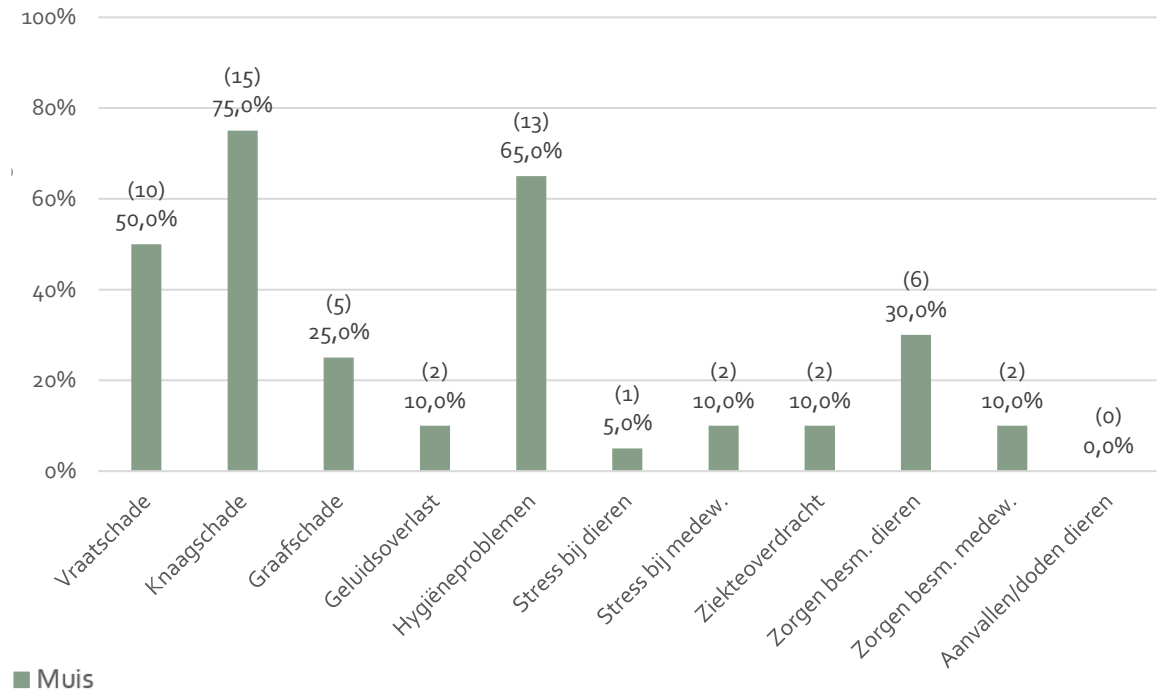
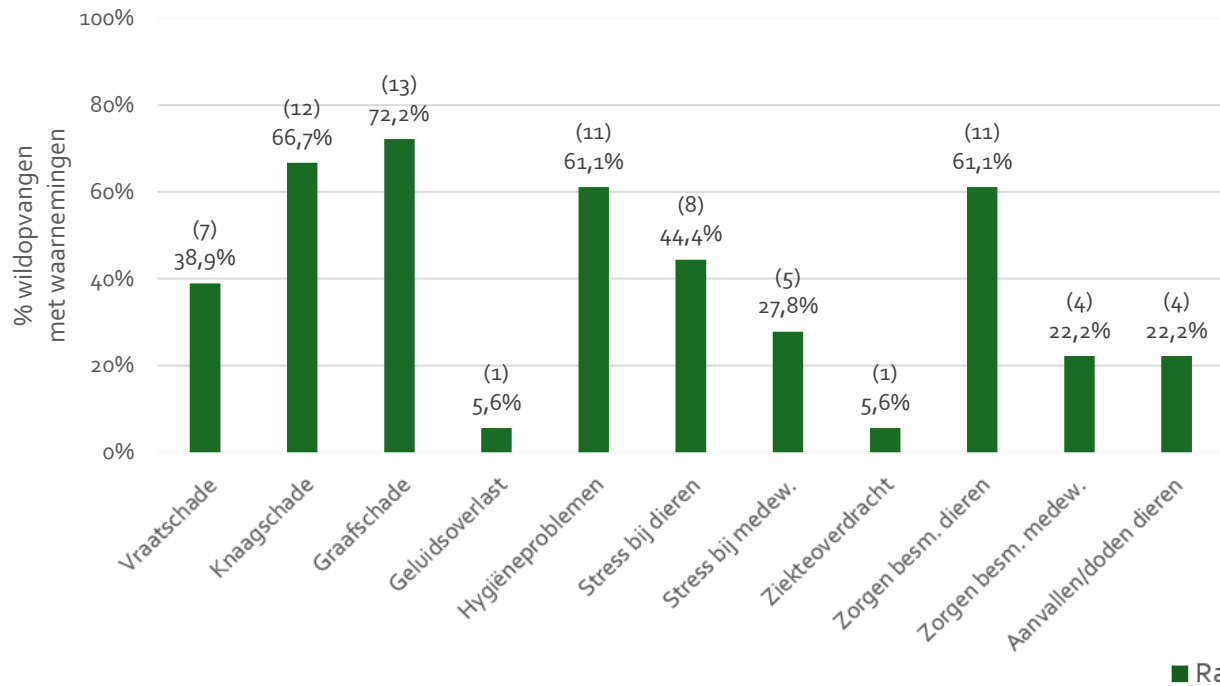
- Enquête met 20 reacties

Filmpje gemaakt door
Maite van Gerwen bij
Vogelopvang Utrecht

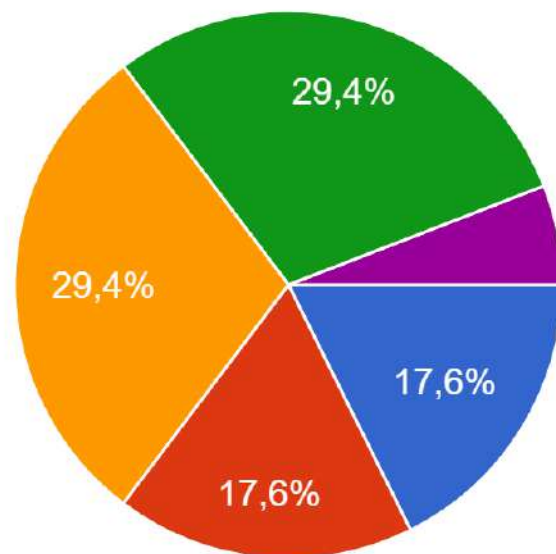
Ervaren overlast

Hoe vaak komt deze overlast voor?

17 antwoorden

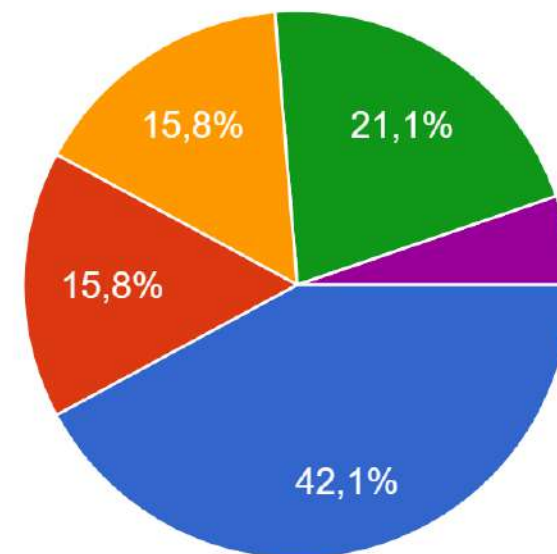
Ratten

Hoe vaak komt deze overlast voor?

19 antwoorden

Muizen

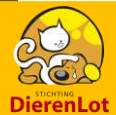
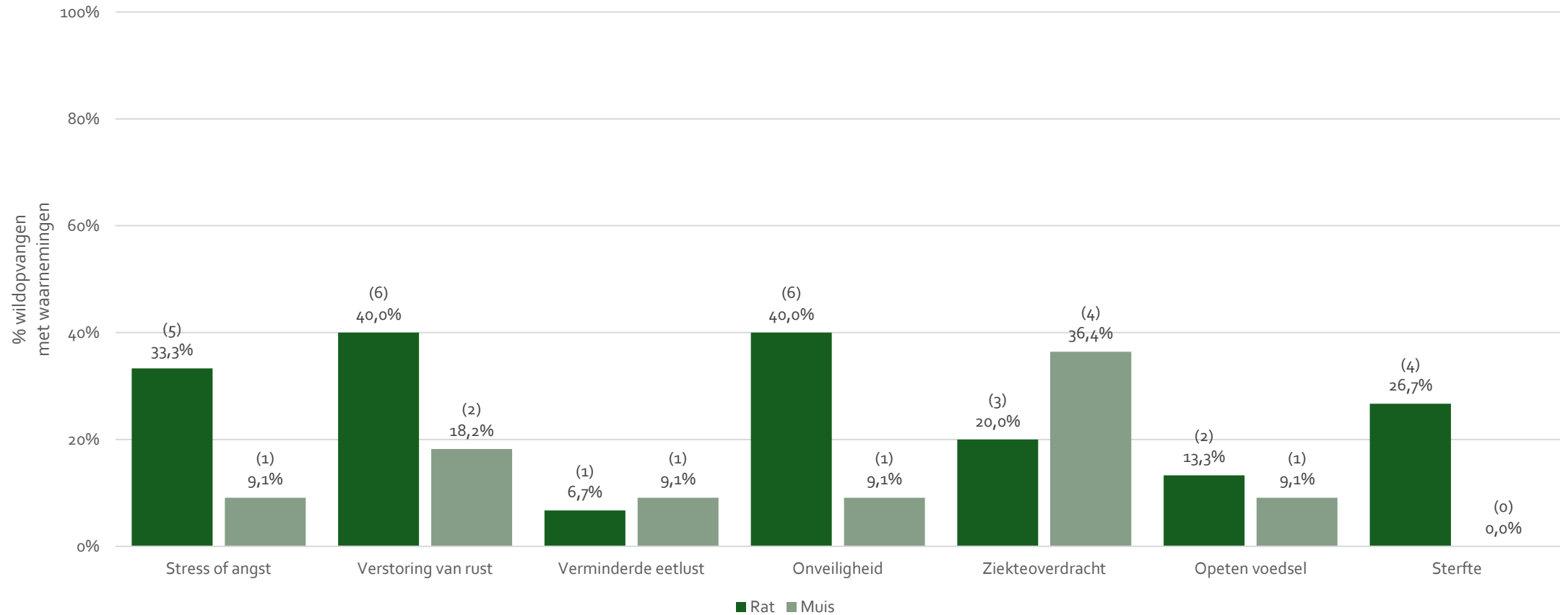

- Zelden
- Maandelijks
- Wekelijks
- Dagelijks
- Meerdere keren per dag

Foto's gemaakt door
Maite van Gerwen bij
Vogelopvang Utrecht

Ervaren overlast

#samenvoordieren

Landelijke Bijeenkomst Dierenhulpverlening – 18 april 2026

Universiteit Utrecht

Ervaren overlast

Citaten overlast ratten:

“De ernst is in die mate dat wanneer hier geen oplossing voor komt dat we uiteindelijk de opvang moeten sluiten. ... De ratten proberen momenteel via de putjes in het quarantaine gebouw binnen te komen. ... Wanneer is HET moment dat ze binnen komen?”

“In de buitenlucht de zwanen en eenden groter laten groeien is uiteraard het beste, maar ik heb al ervaring opgedaan dat ik eenden zonder kop en met afgevreten halzen in de rattengaten terug vond.”

“Het doden van vogels, dat vond ik het ergste.”

STICHTING
DierenLot

#samenvoordieren

Landelijke Bijeenkomst Dierenhulpverlening – 18 april 2026

van hall
larenstein
university of applied sciences

Universiteit Utrecht

Ervaren overlast

Citaten overlast muizen:

“Een enkele keer zien we een muis rondlopen, maar hier ervaren we momenteel weinig overlast van.”

“De muizen doen niets met de vogels.”

“De opgevangen dieren ervaren geen stress of last. Ze slapen zelfs in dezelfde hokken.”

STICHTING
DierenLot

#samenvoordieren

Landelijke Bijeenkomst Dierenhulpverlening – 18 april 2026

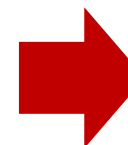
van hall
larenstein
university of applied sciences

Universiteit Utrecht

Wetgeving en richtlijnen

- Omgevingswet: algemene zorgplicht
- Besluit bouwwerken leefomgeving: algemene bouwregels
- Bestrijdingsmaatregelen
  - Chemische methoden (rodenticiden)
  - Niet-chemische (of mechanische) methoden
  - Preventieve maatregelen
- IPM

Chemische methoden

- Verboden ← lange lijdensweg
  - Cholecalciferol
  - Anticoagulantia

- Alfachloralose

- Gassen
  - CO₂

Snellere dood,
daarom acceptabel

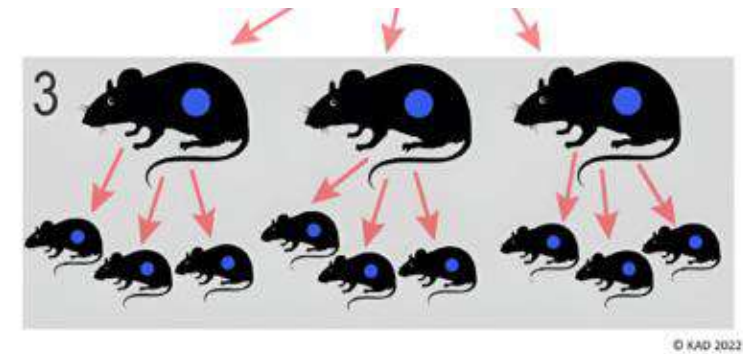
Maar... geen enkel gifmiddel is echt diervriendelijk!

Chemische methoden

Resistentie ontwikkeling

Opname rodenticiden

En daarbij speelt resistentie ontwikkeling tegen gifstoffen een rol

Niet-chemische methoden

- Besluit activiteiten leefomgeving
- Verboden:
  - Hagelpatronen met metallisch lood
  - Vallen (m.u.v. van kastvallen)
  - Strikken
  - Vangkooien
  - Lijmvallen
  - Rodenators
- Klemmen mogen alleen gebruikt worden voor mollen, zwarte ratten, bruine ratten en huismuizen

Preventieve maatregelen

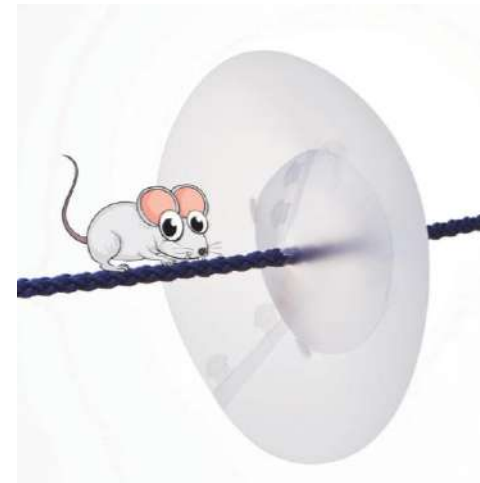
- De basis van duurzame en diervriendelijke dierplaagbeheersing:

Zorg dat er geen voedsel of water beschikbaar is

Preventieve maatregelen

- Neem schuil- en nestplaatsen weg
- Sluit het gebouw goed af

Ervaring met bestrijdingsmethoden

- CO₂ wordt door meerdere opvangen effectief genoemd
- Rattenvallen leverden vaak geen resultaat

“Als onze rattenjager een avond is geweest is de (op zich droevige) oogst altijd meer dan 15 doodgeschoten ratten. Dan zie je wekenlang misschien nog een of twee ratten. Alleen na een halfjaar neemt het aantal weer toe..”

STICHTING
DierenLot

#samenvoordieren

Landelijke Bijeenkomst Dierenhulpverlening – 18 april 2026

van hall
larenstein
university of applied sciences

Universiteit Utrecht

Ervaring met bestrijdingsmethoden

“Bestrijding is maar eenmalig, preventief is duurzaam”

“Als de ratten en muizen er eenmaal zijn, weten ze altijd wel iets te vinden en is de kans dat ze blijven groter. Preventie is daarom belangrijker.”

“Iedere woning heeft last van ratten, reden is beperking vanuit de overheid in bestrijding!!”

#samenvoordieren

Landelijke Bijeenkomst Dierenhulpverlening – 18 april 2026

van hall
larenstein
university of applied sciences

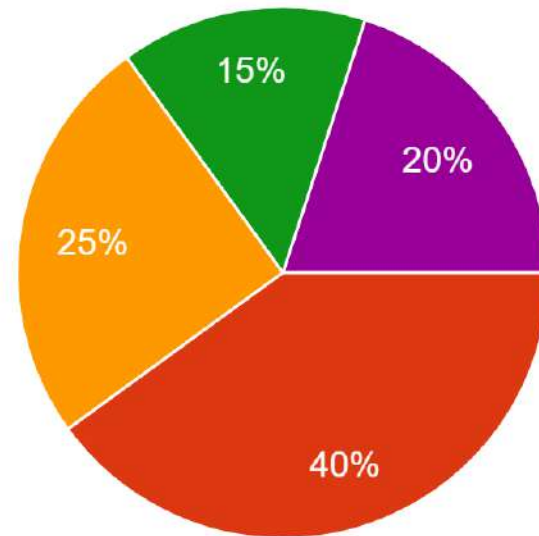

Universiteit Utrecht

Ervaring met bestrijdingsmethoden

Hoe effectief vindt u preventieve maatregelen in vergelijking met bestrijdingsmaatregelen?

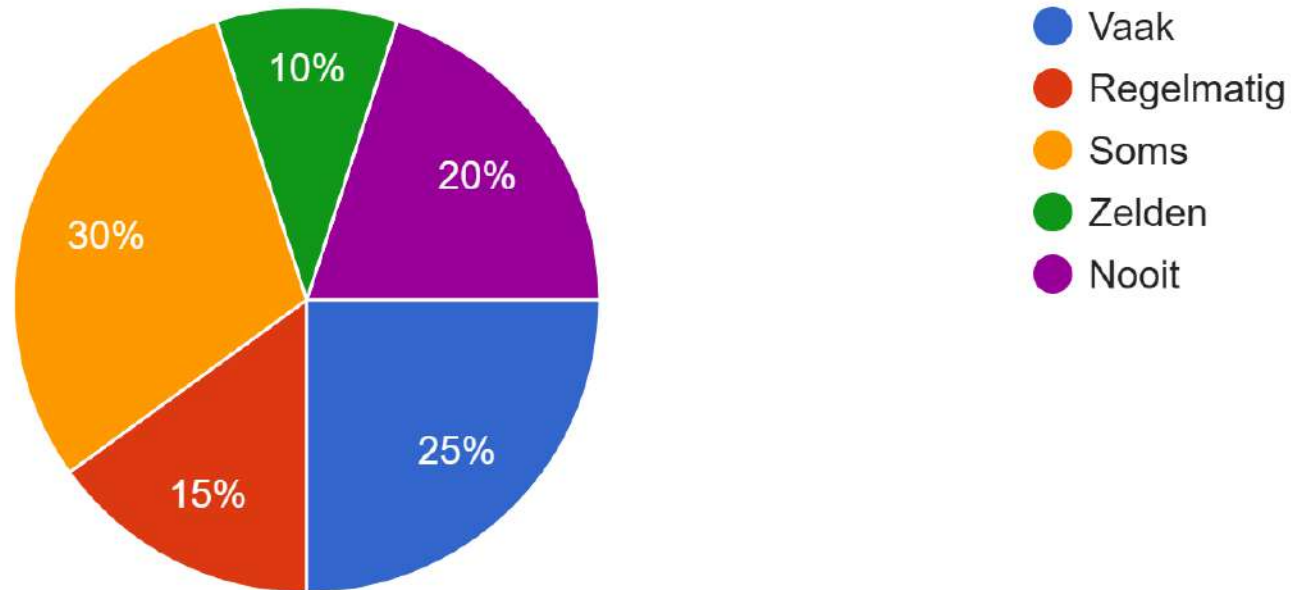
20 antwoorden

- Helemaal niet effectief
- Minder effectief dan bestrijding
- Even effectief als bestrijding
- Effectiever dan bestrijding
- Veel effectiever dan bestrijding

Ervaren u of uw medewerkers weleens een dilemma rondom het bestrijden van wilde ratten en muizen binnen de opvang?

20 antwoorden

Ethisch dilemma

“Ratten horen thuis in onze leefomgeving / wildopvang. Wij zorgen voor wilde dieren en ratten en muizen zijn ook wilde dieren die onze zorg en bescherming zouden moeten krijgen. Ook is er een dilemma als roofvogels dode ‘voer’muizen gevoerd krijgen. Je voert het ene wilde dier met het andere wilde dier.”

“De aanwezigheid van ratten heeft geen enkel voordeel, hiervoor is geen sentiment aanwezig. Ook niet voor teken, maden, luizen, vliegen en andere ernstig schade en leed veroorzakende organismen.”

“Dat de overheid gif verbied en te veel regels stelt.”

STICHTING
DierenLot

#samenvoerdieren

Landelijke Bijeenkomst Dierenhulpverlening – 18 april 2026

van hall
larenstein
university of applied sciences

Universiteit Utrecht

Conclusie

- Preventie is het meest diervriendelijk
- Nog steeds dieren aanwezig?
- Dan niet-chemische methoden
  - Bijv. klemmen
- Chemische methoden als laatste redmiddel
  - Bijv. CO₂

STICHTING
DierenLot

#samenvoerdieren

Landelijke Bijeenkomst Dierenhulpverlening – 18 april 2026

van hall
larenstein
university of applied sciences

Universiteit Utrecht

Afsluiting

Dankjewel voor de aandacht!

Voor verdere verdieping: <https://www.uu.nl/onderzoek/centre-for-sustainable-animal-stewardship/dit-doen-wij/dieren-samenleven/ratten-en-muizen-in-dierplagen/publicaties>

**van hall
larenstein**
university of applied sciences

Universiteit Utrecht

STICHTING
DierenLot

#samenvoordieren

Landelijke Bijeenkomst Dierenhulpverlening – 18 april 2026

van hall
larenstein
university of applied sciences

Universiteit Utrecht